Lietas arhīva Nr. A42-00877-19/34
ECLI:LV:ADRJJTN:2019:0823.A420275418.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Jelgavā 2019. gada 23. augustā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese L. Apšeniece

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu Dobeles novada pašvaldības pieteikumā par Dabas aizsardzības pārvaldes ģenerāldirektora 2018. gada 24. augusta lēmuma Nr. 3.20/4298/2018-N atzīšanu par prettiesisku.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja Dobeles novada pašvaldība vērsās Dabas aizsardzības pārvaldē (turpmāk – pārvalde vai atbildētājs) ar lūgumu izsniegt atļauju valsts nozīmes dabas pieminekļa Nr. 8726, dižkoka – parastā oša *Fraxinus excelsior*, identifikācijas Nr. 370466 (turpmāk – osis) nociršanai īpašumā Dzirnavu ielā 2, Dobelē, zemes vienībā ar kadastra Nr. 4601 011 2702.

Ar pārvaldes Pierīgas reģionālās administrācijas 2018. gada 20. jūnija lēmumu Nr. 3.23/3124/2018-N (turpmāk – sākotnējais lēmums) oša nociršana īpašumā nav atļauta.

Pārvaldes ģenerāldirektors ar 2018. gada 24. augusta lēmumu Nr. 3.20/4298/2018-N (turpmāk – Lēmums) sākotnējo lēmumu atstāja negrozītu, pamatojot to šādi.

[1.1] Koks kļūst īpaši aizsargājams ar brīdi, kad tas sasniedzis Ministru kabineta noteikto robežlielumu apkārtmērā vai augstumā.

Oša apkārtmērs ir 3,55 m, kas pārsniedz Ministru kabineta noteikto robežlielumu, līdz ar to tas uzskatāms par aizsargājamu koku.

[1.2] Aizsargājamu koku ir pieļaujams nocirst tikai tad, ja tas kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāģēt zarus, izveidot atbalstu), saņemot pārvaldes rakstisku atļauju.

Apsekojot osi 2017. gada 5. decembrī, pārvaldes speciālisti nekonstatēja, ka tas būtu kļuvis bīstams. Pārvaldei nav pienākuma katram aizsargājamam kokam veikt sertificēta arborista ekspertīzi, jo katra ekspertīze saistīta ar būtisku finanšu un cilvēkresursu patēriņu. Arborista slēdziens tiek pasūtīts tikai tad, ja pārvaldes speciālisti paši nevar novērtēt koka stāvokli. Konkrētajā gadījumā pārvaldes speciālisti paši spēja novērtēt oša stāvokli, nekonstatējot tā bīstamību. Ja pieteicēja apšauba oša stāvokļa novērtējumu, tā par saviem līdzekļiem var pasūtīt sertificētam arboristam detalizētu izvērtējumu.

Nekonstatējot oša bīstamību, nepastāv tiesisks pamats atļaut to nocirst.

[1.3] Pieteicējai ir pienākums nodrošināt, ka tiek ievēroti oša izmantošanas (aizsardzības) noteikumi un veikti nepieciešamie oša kopšanas pasākumi.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā, pieteikumā un tā papildinājumos norādot šādus apsvērumus.

[2.1] Pieteicēja 2016. gada oktobrī uzsāka Eiropas Savienības fondu apguvi un izstrādāja Dobeles novada izglītības iestāžu dabaszinātņu mācību centra būvniecības būvprojektu īpašumā. Dobeles novada pašvaldības būvvalde 2017. gada 27. februārī izsniedza būvatļauju, kura uzskatāma arī par būvniecības dokumentācijā minēto koku ciršanas atļauju, ja tie nav dabas pieminekļi.

Apsekojot plānoto būvniecības vietu, pieteicēja konstatēja, ka pie oša, kas būvatļaujā norādīts kā cērtams, ir piestiprināta speciālā informatīvā zīme aizsargājamās teritorijas apzīmēšanai. 2018. gada 26. martā dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" (turpmāk – reģistrs) pieteicēja pārliecinājās, ka osis 2017. gada 4. decembrī reģistrēts kā valsts nozīmes dabas piemineklis. Atkārtoti ieskatoties reģistrā 2018. gada 2. jūlijā, osis no reģistra bija dzēsts, bet pēc tam ieraksts bija atjaunots un datēts ar 2017. gada 12. maiju. Abas reizes osis reģistrēts kā dižkoks pēc būvatļaujas saņemšanas. 2019. gada 23. janvārī pieteicēja konstatēja, ka osim reģistrā ir mainīts unikālais identifikators.

Oša reģistrācijas datumu maiņa, apsekošanas laika nenorādīšana un pašvaldības kā vietējās pārvaldes institūcijas un īpašuma īpašnieces neinformēšana par dižkoka statusa piešķiršanu osim liecina, ka osis reģistrā iekļauts, neievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību, bet pēc tam pārvaldei cenšoties rast attaisnojumu savai rīcībai. Osim nepamatoti piestiprināta speciālā informatīvā zīme, tas nepamatoti reģistrēts kā dižkoks, līdz ar to atļauja tā nociršanai nav nepieciešama.

[2.2] Pārvalde nav izvērtējusi sertificēta arborista atzinumu, kurā aprakstīts oša un citu blakus augošo koku fiziskais stāvoklis.

2018. gada 5. un 14. jūlijā apsekojot vietu, arborists nekonstatēja valsts nozīmes sugu dižkokus.

Lai gan atbildētājs atzīst parastā oša slimības izplatīšanos un nespēju ar to cīnīties, kā arī zinot oša faktisko fizisko stāvokli, tomēr uzstāj, ka tas nav cērtams. Osis tika nocirsts 2018. gada augustā–septembrī bez pārvaldes izsniegtās atļaujas, jo tas nebija dižkoks, tas bija slims (tā koksne iekšpusē bija melna un miksta), tam nebija zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska vērtība.

[2.3] 2017. gada 13. maijā atbildētājs sniedza atzinumu par Dobeles novada teritorijas plānojuma 2013.–2025. gadam grozījumu redakciju, norādot, ka teritorijas plānojuma grafiskās daļas kartēs kā dižkoki atzīmēti arī potenciālie dižkoki. Lai gan grafiskās daļas kartēs osis nebija atzīmēts kā dižkoks, atbildētājs neprasīja osi tajās iekļaut. Potenciālo dižkoku ievietošana reģistrā nav paredzēta.

Ministru kabinets nav piešķīris osim dižkoka statusu. Pārvalde vērtēja vienīgi oša apkārtmēru, neņemot vērā tā vainaga projekcijas platību.

Dižkoka statusa piešķiršanai nepieciešams normatīvais akts, kuru pieteicēja nav saņēmusi un nav varējusi apstrīdēt. Dižkoka iekļaušanai reģistrā un informatīvajai zīmei pie koka nav nekādas nozīmes.

[2.4] Pieteicējai ir iestājušās tiesiskās sekas par oša nociršanu: Vides pārraudzības valsts birojs ir uzlicis pienākumu atlīdzināt zaudējumus

23 650 *euro* par dižkoka nociršanu; Valsts policija ir uzsākusi kriminālprocesu par patvaļīgi nocirsto dabas pieminekli – dižkoku, nesaņemot ciršanai nepieciešamo atļauju, kā rezultātā videi nodarīts kaitējums.

[3] Rakstveida paskaidrojumos pārvalde pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem. Papildus norāda šādus apsvērumus.

[3.1] Pārvaldes amatpersona 2018. gada 10. oktobrī atkārtoti veica oša apsekošanu dabā un konstatēja, ka tas ir nocirsts un tā augšanas vietā notiek būvdarbi. Tādējādi pieteicēja maldina tiesu, lūdzot atļaut oša nociršanu, lai gan tas jau bija nocirsts. Pieteicēja cenšas legalizēt pretlikumīgi veiktu dabas pieminekļa iznīcināšanu. Aizsargājama koka apzināta nociršana ir prettiesiska rīcība, par kuru paredzēta krimināatbildība.

[3.2] Dižkoka statuss nav atkarīgs no tā, vai koks reģistrēts datu sistēmās un vai tam ir piestiprināta informatīvā zīme. Tā kā pieteicēja vērsās pārvaldē ar lūgumu izsniegt atļauju dižkoka ciršanai, oša nociršanas brīdī pieteicējas amatpersonas zināja, ka osis ir aizsargājams.

[3.3] Pārvalde nav veikusi grozījumus reģistrā. Osis reģistrā reģistrēts 2017. gada 5. decembrī. No oša reģistrācijas brīža nav mainīti arī tā identifikatori: aizsargājamā koka identifikators ir 370466, dabas pieminekļa identifikators ir 8726.

[3.4] Potenciālie dižkoki nav uzskatāmi par aizsargājamiem kokiem, un tie nebija jānorāda Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu grafiskās daļas kartēs kā dižkoki.

Reģistrā tiek uzturēta informācija par dabas vērtībām ne tikai normatīvajos aktos noteiktajā minimālajā apjomā, bet daudz plašāk, arī par potenciālajiem dižkokiem. Tā kā osis bija sasniedzis aizsargājama koka izmērus, tas nebija potenciālais dižkoks.

[3.5] Valsts policijā ir uzsākts kriminālprocess par dižkoka patvaļīgu nociršanu, kā rezultātā videi nodarīts kaitējums 23 650 *euro*.

Motīvu daļa

[4] Pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus un novērtējusi procesa dalībnieku argumentus, tiesa atzīst, ka pieteikums nav pamatots.

[5] Tiesa konstatē šādus lietas faktiskos apstākļus.

[5.1] 2018. gada 28. maijā pieteicēja vērsās ar iesniegumu (*lietas 13. lapa*) pārvaldes Pierīgas reģionālajā administrācijā, norādot, ka reģistrā ir konstatējusi oša kā dižkoka reģistrācijas faktu, un lūdzot izsniegt rakstisku atļauju tā nociršanai.

[5.2] Ar Lēmumu (*lietas 31.–34. lapa*) atstāts negrozīts sākotnējais lēmums (*lietas 28.–30. lapa*) neatļaut oša nociršanu.

[5.3] 2018. gada 10. oktobra pārbaudē pārvaldes amatpersona konstatēja oša nociršanas faktu (*lietas 35.–40. lapa*).

[6] Lai arī visas tiesvedības gaitā pieteicēja konsekventi turpina uzturēt prasījumu par Lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ņemot vērā oša nociršanas faktu, ar administratīvā akta atcelšanu situācija vairs nevar tikt atrisināta, savukārt pienākuma uzlikšana izdot administratīvo aktu nav iespējama, jo šādu administratīvo aktu nevarēs izpildīt.

Pieteikumu par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku iesniedz, lai panāktu tiesas konstatējumu, ka spēku zaudējušais – tiesisko situāciju vairs neietekmējošais – administratīvais akts nav bijis tiesisks (*Dreimanis A. Prasījums par administratīvā akta atzīšanu par pret tiesisku. Jurista vārds, 2017. gada 4. aprīlis, Nr. 14/15 (968/969)*).

Pastāvot šādiem apstākļiem, kā vienīgais pieļaujamais prasījums konkrētajā gadījumā ir Lēmuma atzīšana par prettiesisku, jo ar Lēmumu pieteicējai nesniegtās tiesības, kurām tā iebilst, vairs nav aktuālas, proti, pieteicējai pēc tiesas nolēmuma saņemšanas vairs nepastāvēs iespēja realizēt atļauju nocirst osi. Tā kā Lēmuma neievērošanas rezultātā pieteicējai ir iestājušās tiesiskas sekas – ir ierosināts kriminālprocess un ir jāatlīdzina videi nodarītais kaitējums 23 650 *euro* –, prasījums par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku ir pieļaujams. Tātad tiesai jāpārbauda, vai pārvaldes atteikums izsniegt pieteicējai atļauju oša nociršanai ir tiesisks un pamatots.

[7] Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (turpmāk – noteikumi) 38.2. apakšpunkts kā dabas pieminekli – aizsargājamu koku – definē vietējo un citzemju sugu dižkoku (koku, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 2. pielikumā minētajiem izmēriem) un teritoriju ap koku vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas). Noteikumu 2. pielikuma "Aizsargājamie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki (pēc apkārtmēra vai augstuma)" 16. punkts paredz, ka parastais osis *Fraxinus excelsior* par dižkoku atzīstams, ja tā apkārtmērs 1,3 metru augstumā ir 3,5 metri vai augstums 34 metri.

Izvērtējot normatīvo regulējumu, tiesa secina, ka vienīgi koka fizikālie rādītāji ir kritēriji tā atzīšanai par aizsargājamu dabas pieminekli. Tā kā pārvaldes funkcijās ietilpst valsts dabas aizsardzības politikas īstenošana un uzraudzība, tās amatpersonas bija pilntiesīgas atzīt osi par aizsargājamu brīdī, kad tika konstatēta tā fizikālo parametru atbilstība dižkoka statusam.

Pārvaldes amatpersonas osi atzina par dižkoku pēc tam, kad bija saņēmušas informāciju no sertificēta arborista /pers. A/(/mājaslapa/) par novērojumiem īpašuma teritorijā (*lietas 70. lapa*), un 2017. gada 4. decembrī osis ir reģistrēts kā valsts nozīmes dabas piemineklis (*lietas 49.–51. lapa*). Šī informācija ir ietverta sākotnējā lēmumā, norādot, ka oša stumbra apkārtmērs ir mērīts stumbra tievākajā vietā līdz 1,3 metru augstumam no sakņu kakla, proti, 1,1 metra augstumā apkārtmērs bijis 3,55 metri.

No pieteikuma izriet, ka par oša kā dižkoka reģistrācijas faktu pieteicēja pārliecinājās 2018. gada martā, apsekojot īpašumu, konstatējot pie oša piestiprinātu speciālo informatīvo zīmi aizsargājamās teritorijas apzīmēšanai un ielūkojoties reģistrā. Tādējādi fakts, ka osim ir piešķirts dižkoka statuss, pieteicējai bija zināms jau pirms vēršanās pārvaldē ar lūgumu izsniegt atļauju oša nociršanai. Vienīgi saņemot atteikumu atļaujas izsniegšanai, pieteicēja sāka apšaubīt oša kā dižkoka reģistrācijas pamatotību.

Pieteicēja norāda, ka pārvalde par dižkoka reģistrāciju neinformēja pašvaldību, neiebilda, ka Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu grafiskās daļas kartēs (*lietas 56. lapa*) osis nav atzīmēts kā dižkoks, un Ministru kabinets nav osim piešķīris dižkoka statusu. Ievērojot iepriekš norādīto, ka dižkoka statuss tiek iegūts, sasniedzot Ministru kabineta noteiktos fizikālos robežlielumus, tiesa akcentē, ka pieteicējas argumenti nav pamats apšaubīt oša kā dabas pieminekļa reģistrāciju brīdī, kad pārvaldes amatpersonas pārliecinājās par tā parametru atbilstību atzīšanai par dižkoku. Turklāt 2017. gada 13. maijā, kad pārvalde sniedza atzinumu par Dobeles novada teritorijas plānojuma grozījumu redakciju (*lietas 52.–55. lapa*), osis vēl nebija dižkoks, līdz ar to pārvaldei nebija pamata iebilst kartēs ietvertajai informācijai.

Tiesai nav izprotama pieteicējas paļaušanās arborista /pers. B/2018. gada 19. jūlija atzinumā par koku stāvokļa un vitalitātes novērtējumu (*lietas 18.–19. lapa*) norādītajam, ka īpašuma teritorijā nav konstatēti valsts nozīmes sugu dižkoki. Šādu novērtējumu pieteicēja ir pasūtījusi pēc sākotnējā lēmuma saņemšanas, tātad – zinot sertificēta arforista /pers. A/atzinumu.

Lai persona varētu kļūt par sertificētu arboristu, Latvijas Kokkopju Arboristu biedrība ir paredzējusi izpildīt virkni profesionālo, akadēmisko un ētiskas dabas kritēriju (*http://www.kokiem.lv/latvijas-kokkopju-arboristubiedriba/ sertificesanas-nolikums/*). Tā kā Latvijas Kokkopju Arboristu

biedrība ir sertificējusi tikai divus arboristus (*http://www.kokiem.lv/biedri/lkab-sertificetie-koku-vertetaji/*), tiesai ir pamats uzskatīt, ka šīs personas ir savas jomas izcilākie lietpratēji. Tādējādi sertificēta arborista /pers. A/ atzinumam par oša atbilstību dižkoka statusam tiesa nenoliedzami piešķir augstāku ticamību iepretim arborista /pers. B/ atzinumam, ka īpašuma teritorijā dižkoki nav konstatēti.

Pieteicējas arguments par oša identifikatoru maiņu reģistrā ir nebūtisks, jo šāda administratīva nianse pati par sevi neietekmē dabā konstatētu dižkoka parametru sasniegšanas faktu. Turklāt, ievērojot pārvaldes paskaidrojumu par reģistra lietošanu, tiesa secina, ka kopš reģistrācijas brīža osim identifikatori reģistrā nav mainīti, bet tieši pieteicējas pārstāvju iemaņu trūkums reģistra lietošanā ir novedis pie šāda argumenta izvirzīšanas.

[8] Atbilstoši noteikumu 46. punktam aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāģēt zarus, izveidot atbalstus), un saņemta pārvaldes rakstiska atļauja.

Tātad likumdevējs izsmeļoši ir noregulējis, ka dižkoki kā dabas pieminekļi bauda valsts aizsardzību un to nociršana, ko šajā gadījumā vēlas panākt pieteicēja, pieļaujama tikai tad, ja konstatēta bīstamība, kuru nav iespējams novērst.

Pieteicējas minētie apsvērumi, ka pirms oša reģistrācijas par aizsargājamu koku bijusi izsniegta būvatļauja, kura vienlaikus ir arī būvniecības teritorijā esošo koku ciršanas atļauja, oša slimība un zinātniskas, kultūrvēsturiskas, estētiskas vai ekoloģiskas vērtības neesība, neietilpst likumdevēja definēto priekšnoteikumu klāstā.

Dižkoks ir sevišķi vecs un resns koks, kam ir liela zinātniska, kultūrvēsturiska un estētiska nozīme (*Dižkoki. Latvijas daba. 1. sējums. Rīga: Preses nams,1994, 246. lpp.*). Šo jēdzienu noliegšana no pieteicējas kā pašvaldības puses, zinot, ka osis ir atzīts par dižkoku, tiesas ieskatā liecina par nihilistisku pieeju savas teritoriālās vienības vērtību apzināšanā un saglabāšanā.

Lai arī arborista /pers. B/ atzinumā vispārīgi ir vērtēta visa īpašuma gravā esošā audze, secinot, ka tai ir zema vitalitāte, arborists norāda arī uz nepieciešamību veikt vainagu kopšanu, izzāģējot sausos, krusteniskos zarus, samazināt vainagus, selektīvi izzāģēt un kopt kokus, tādējādi samazinot riskus infrastruktūrai un palielinot audzes vērtību. Tikai būtiski pasliktinoties audzes stāvoklim, arborists rekomendē koku nozāģēšanu. Īpaši apskatot vienu osi, kas, iespējams, ir strīda osis, arborists novēro, ka tam ir daudz (vairāk kā puse) nokaltušu zaru, kas apdraud cilvēku veselību un dzīvību, stumbrs dalās divās galotnēs un slodzes dēļ var ieplīst, bet ar laiku viena daļa atdalīties, stiprāka vēja gadījumā var lūzt, sniega kārtas ietekmē var krist zari, nodarot kaitējumu infrastruktūrai un cilvēkiem. Novērtējot arborista /pers. B/ secinājumus, tiesa nekonstatē skaidras un nepārprotamas norādes par oša bīstamību, kuru nebūtu iespējams novērst. Arborista atzinums par osi būtiski neatšķiras no visas audzes kopējā raksturojuma, kurai ir nepieciešama kopšana. Arī pārvaldes amatpersonu apsekojumā, kas dokumentēts sākotnējā lēmumā, ir secināts, ka osis atrodas aptuveni 20 metrus no Dobeles Valsts ģimnāzijas ēkas, tā tiešā tuvumā atrodas automašīnu stāvlaukums, oša stumbram ir trupes bojājumi, uz stumbra pie pamatnes ir divas vaļējas plaisas aptuveni divu metru garumā, kā arī dobumi, aptuveni 1,7 metru augstumā stumbrs sadalās divās galvenās asīs, vainags simetrisks, kompakts, tajā daudz sausu, trauslu zaru, kopumā osim ir vidēja vitalitāte. Tādējādi tiesas ieskatā arborista /pers. B/ objektīvais oša novērtējums īpaši neatšķiras no pārvaldes amatpersonu fiksētā (*lietas 39., 40. lapa*), būtiskā atšķirība ir secinājumā par iespēju novērst bīstamību. Pārvaldes vērtējumā oša radīto bīstamību ir iespējams novērst, to sakopjot; arborista /pers. B/ ieteikums ir osi nozāģēt, tādējādi ietaupot finansiālus ieguldījumus kopšanas un saglabāšanas darbos nākotnē, novēršot draudus infrastruktūrai un atjaunojot teritoriju, bet zaudējot ekoloģisko nišu florai un faunai, kas apdzīvo vecus kokus.

Oša nociršanu bez pārvaldes atļaujas saņemšanas pieteicēja pamato ar tā bīstamību, taču faktiski bīstamības novēršanas iespējas tā nemaz nav aplūkojusi, jo, osi saglabājot, nevarētu īstenot būvniecības ieceri (*lietas 21. lapa*). Tādējādi, nocērtot osi bez pārvaldes rakstiskas atļaujas, pieteicēja savas ekonomiskās intereses nostādīja augstāk par dabas aizsardzību. Sākotnējā lēmumā pārvalde norāda, ka oša bīstamību iespējams novērst, veicot regulārus tā kopšanas darbus, saņemot detalizētu *sertificēta* arborista atzinumu un ievērojot viņa rekomendācijas. Kā jau tiesa iepriekš atzīmēja, arborists /pers. B/ neietilpst *sertificēto* arboristu lokā, līdz ar to, sekojot viņa ieteikumiem, pieteicēja nepareizi ievēroja sākotnējā lēmuma nosacījumus.

[9] Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantu ikvienam ir tiesības uz īpašumu, un īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Eiropas Cilvēktiesību konvencija) Pirmā protokola 1. pants noteic, ka jebkurai fiziskajai vai juridiskajai personai ir tiesības uz īpašumu. Nevienam nedrīkst atņemt viņa īpašumu, izņemot gadījumus, kad tas notiek sabiedrības interesēs un apstākļos, kas noteikti ar likumu un atbilst vispārējiem starptautisko tiesību principiem. Minētie nosacījumi nekādā veidā nedrīkst ierobežot valsts tiesības izdot tādus likumus, kādus tā uzskata par nepieciešamiem, lai kontrolētu īpašuma izmantošanu saskaņā ar vispārējām interesēm vai lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu, vai sodu samaksu.

Satversmes 105. panta saturs ir līdzīgs Eiropas Cilvēktiesību konvencijas Pirmā protokola 1. panta saturam un paredz gan īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu, gan arī valsts tiesības sabiedrības interesēs ierobežot īpašuma izmantošanu (*Satversmes tiesas 2009. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2009-01-01 9. punkts*). Tiesības uz īpašumu, ko privātpersonai garantē valsts, demokrātiskā tiesiskā valstī nav absolūtas (*Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 12. punkts*). Pirmkārt, īpašumam ir jākalpo sabiedrības interesēm. Otrkārt, tiesības uz īpašumu var ierobežot, ja ierobežojumi ir noteikti ar likumu, tiem ir leģitīms mērķis un tie ir samērīgi (*Satversmes tiesas 2006. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2005-16-01 12. punkts*). Satversmes 105. pants, no vienas puses, ietver valsts pienākumu veicināt un atbalstīt īpašuma tiesības, proti, pieņemt tādus likumus, kas nodrošinātu šo tiesību aizsardzību, taču, no otras puses, valstij ir arī tiesības noteiktā apjomā un kārtībā iejaukties īpašuma tiesību izmantošanā (*Satversmes tiesas 2009. gada 19. novembra sprieduma lietā Nr. 2009-09-03 11.1. apakšpunkts*). Īpašuma tiesību ierobežojuma pieļaujamības priekšnoteikums ir tas, vai ierobežojums ir attaisnojams, proti, vai ierobežojums ir noteikts ar likumu; vai tam ir leģitīms mērķis; vai ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi (*Satversmes tiesas 2014. gada 19. marta sprieduma lietā Nr. 2013-13-01 10. punkts, 2011. gada 25. oktobra sprieduma lietā Nr. 2011-01-01 13. punkts*).

Likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 2. panta otrā daļa noteic, ka aizsargājamās teritorijas atrodas īpašā valsts aizsardzībā un tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas nolūkā aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību (retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus utt.).

Tiesas vērtējumā konkrētajā gadījumā pastāvēja priekšnoteikumi pieteicējas īpašuma tiesību ierobežošanai, jo dabas pieminekļa statuss aizsargājamiem kokiem (dižkokiem) un ierobežojumi to nociršanai ir noteikti, lai sekmētu dabas aizsardzības mērķu sasniegšanu –dabas daudzveidības (vecu, neparastu koku ar lielu zinātnisku, kultūrvēsturisku un estētisku nozīmi) saglabāšanu. Attiecīgi arī dabas vērtību – dižāko, lielus izmērus sasniegušo koku –aizsardzībai un saglabāšanai ir noteikti ciršanas ierobežojumi.

Tiesa atzīst, ka pārvaldei, konstatējot pieteicējas ekonomisko interešu un dabas aizsardzības interešu sadursmi, bet nekonstatējot šķēršļus oša bīstamības novēršanai, nepastāvēja tiesisks pamats izdot atļauju oša nociršanai. Tas detalizēti ir atreferēts pārvaldes izdotajos administratīvajos aktos, līdz ar to tie ir tiesiski un pamatoti.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251., 289.–291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

pilnībā noraidīt Dobeles novada pašvaldības pieteikumu par Dabas aizsardzības pārvaldes ģenerāldirektora 2018. gada 24. augusta lēmuma Nr. 3.20/4298/2018-N atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese L. Apšeniece